

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِ مُحَمَّدٍ

ضمیمه‌ی

هدیه‌های آسمان

(ویژه‌ی اهل سنت)

سوم دبستان

توجه: درس‌های این کتاب به جای درس‌های ۵-۹-
۱۱-۱۴-۱۵-۱۶ و ۱۷ از کتاب هدیه‌های آسمان سوم
دبستان تدریس می‌شود و سایر دروس همگانی است.

تعلیم و تربیت اسلامی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	ضمیمه‌ی هدیه‌های آسمان (تعلیم و تربیت اسلامی) (ویژه‌ی اهل سنت) - سوم دبستان - ۳۹۹
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه‌افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	حیدر الماسی (مؤلف) با همکاری مولوی نذیراحمد سلامی
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه‌افزوده آماده‌سازی :	احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری و طراح جلد) - محمّد عباسی (طراح گرافیک) - شهرزاد قنبری (صفحه‌آرا) - صادق صندوقی، نسیم بهاری و مهدیه صفایی‌نیا (تصویرگران) - زهرا ایمانی‌نصر، حسین قاسم‌پور اقدم، فریبا سیر، ناهید خیام‌باشی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایران‌شهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر :	شرکت افست : تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی آریلی، بلاک ۸، تلفن : ۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار : ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی : ۱۱۱۵۵-۴۹۷۹
چاپخانه :	شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ یازدهم ۱۴۰۲
	برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا www.irtextbook.com مراجعه نمایید.

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر، به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۹-۲۳۰۴-۰۵-۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۳۰۴-۹ ISBN 978-964-05-2304-9

با نشاط و خرمی درس‌هایتان را خوب بخوانید و اخلاق خود را نیکو کنید.

سعی کنید برای اسلام و کشورتان مفید باشید.

امام خمینی (قُدِّسَ سِرُّهُ)

فهرست

۵	درس پنجم : یادی از شهیدان
۹	درس نهم : گفت و گو با خدا
۱۳	درس یازدهم : عید مسلمانان
۱۶	درس چهاردهم : اُمّ آییها
۱۹	درس پانزدهم : درس به یاد ماندنی
۲۴	درس شانزدهم : خیر خواه همه ی انسان ها
۲۷	درس هفدهم : استاد مهربان

درس پنجم

یادی از شهیدان

شب‌های ماه رمضان در مسجد محلّه‌ی ما مراسم سخنرانی برگزار می‌شد. آن شب امام مسجد بعد از ستایش خدا، بر پیامبر و آل و یاران او درود فرستاد و گفت: امشب می‌خواهم درباره‌ی امیرالمؤمنین، علی ابن ابی‌طالب (رضی الله عنه) صحبت کنم.

امیرالمؤمنین علی (رضی الله عنه)، پیشوایی مهربان، خوش‌سخن و عادل بود که خدا، پیامبر و همه‌ی مؤمنان او را دوست دارند.

او در روز هفدهم رمضان سال چهل‌م هجری شهید شد. مردی گمراه، هنگام نماز ضربه‌ای برفرق سر او وارد کرد و او را به شهادت رساند. شهادت امیرالمؤمنین برای ما مسلمانان بسیار دردناک است.

امام مسجد به اینجا که رسید، گریه‌اش گرفت و گفت امام حسین (رضی الله عنه) نیز در کربلا در کنار هفتاد و دو نفر از یاران با وفایش، به دست عده‌ای گمراه به شهادت رسید. تعدادی از این شهیدان از فرزندان و نوادگان فاطمه‌ی زهرا (رضی الله عنها) بودند.

سپس امام مسجد ادامه داد: شهید فردی فداکار است که برای دفاع از دین خدا
جانش را هم فدا می‌کند. او با گفتار و اعمال شایسته‌اش ثابت کرده است که خدا و
دینش را دوست دارد.

تعداد زیادی از یاران پیامبر در جنگ با بت پرستان به شهادت رسیدند. جنگ‌هایی
مانند بدر و أُحُد.

خدای مهربان در برابر این دوستی و از جان‌گذشتگی شهیدان، یکی از بهترین
جاهای بهشت را به آنها می‌دهد.

***

به مردم نگاه کردم. اشک از چشمانشان سرازیر شده بود و همگی با قلبی پر از
محبت بر تمامی شهیدان مخصوصاً امیرالمؤمنین و فرزندان شهیدش (رضی الله عنهم)
درود می‌فرستادند.

وقتی به خانه برگشتیم، پدرم درباره‌ی آنچه در مسجد شنیده بودم، برایم بیشتر
سخن گفت.

فکر می‌کنم

امام حسین (رضی الله عنه) خدا و دینش را بسیار دوست داشتند؛ چون ...

دوست دارم

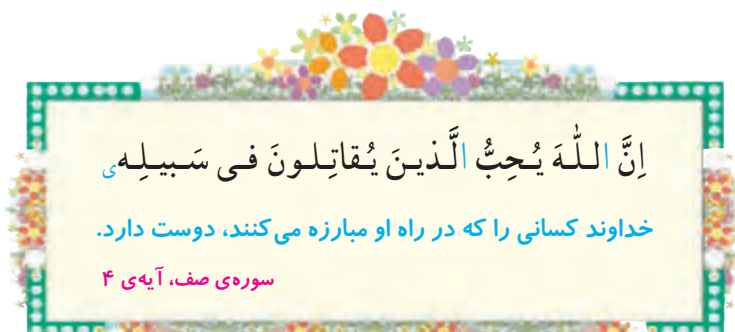
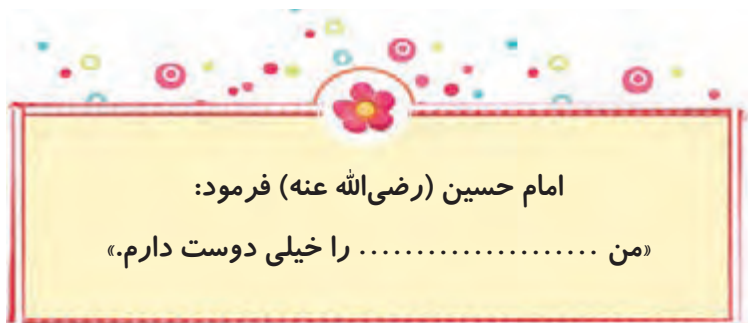
زندگی امیرالمؤمنین، علی (رضی الله عنه) را بیشتر مطالعه کنم تا ...

کامل کنید

حرف اوّل پاسخ‌های زیر را به هم بچسبان و این جمله از امام حسین (رضی الله عنه)
را کامل کن.

- ۱- نام سوره‌ای از قرآن به نام پیامبری که کشتی ساخت .....
- ۲- سوره‌ای از قرآن به نام آخرین پیامبر خدا .....
- ۳- نام سوره‌ای از قرآن به نام پیامبر بت‌شکن .....

۴- سوره‌ای از قرآن به نام حادثه‌ای که زمین را می‌لرزاند .....

این عبارت قرآنی را بخوانید و با توجه به تصویر در مورد پیام آن با دوستان خود گفت‌وگو کنید.

گفت و گو کنیم

ما با انجام دادن چه کارهایی می‌توانیم پیرو امام حسین (رضی‌الله عنه) باشیم؟

فکر می‌کنم

اگر در کربلا بودم

.....

.....

.....

با خانواده

معلم ما گفت:

مخالفت امام حسین (رضی‌الله عنه) با حکومت ستمگر زمان خود، از آن جهت مهم بود که در زمان سکوتِ افرادِ دیگر، با حکومت مخالفت کرد. از خانواده‌ام می‌خواهم در این باره برایم سخن بگویند و اگر افراد دیگری را می‌شناسند که این کار را انجام داده‌اند، از آنها هم برایم حرف بزنند.

صدای اذان که بلند می‌شد، رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌و‌آله) از جا برمی‌خاست. وضو می‌گرفت و مسواک می‌زد. بهترین لباس خود را می‌پوشید و موهای خود را شانه می‌زد. سپس عطر می‌زد و با ظاهری آراسته و زبانی پر از یاد خدا، به مسجد می‌رفت. ایشان همیشه به یارانش می‌فرمود:

«نماز جماعت از نمازی که به صورت فردی انجام می‌شود، چندین برابر بهتر است.»

وقتی می‌خواهیم با خدا گفت‌وگو کنیم، باید پاک و آراسته باشیم؛ زیرا خداوند پاکیزگی را دوست دارد و به ما فرمان داده است، پیش از نماز وضو بگیریم و با بدن و لباسی پاک وارد نماز شویم.

اگر بدن یا لباس ما به چیزهای نجس مانند ادرار و خون آلوده شود، باید آن را با آب بشوییم.

***

ما مسلمانان هر روز پنج نوبت نماز می‌خوانیم. نمازهای صبح، ظهر، عصر، مغرب و عشا. سال گذشته با چگونگی خواندن یک نماز دو رکعتی آشنا شدید!

برای خواندن نمازهای سه رکعتی و چهار رکعتی، پس از خواندن تشهد در رکعت دوم، برمی‌خیزیم و فقط سوره‌ی حمد را می‌خوانیم.

آن‌گاه همانند رکعت اول و دوم، به رکوع و سجده می‌رویم.

در رکعت آخر نماز، پس از دو سجده می‌نشینیم و تشهد را می‌خوانیم.

بعد از آن اول به طرف راست و سپس به طرف چپ سلام می‌دهیم و نمازمان را تمام می‌کنیم.

حالا می‌توانیم نمازهای سه رکعتی و چهار رکعتی را به درستی بخوانیم.^۱

۱- معلم گرامی! پیش از ادامه‌ی درس، یک نماز دو رکعتی را در کلاس تمرین کنید.

۲- مناسب است همکاران محترم نماز سه رکعتی و چهار رکعتی را در پایان این درس، در

کلاس تمرین کنند.

ببین و بگو

هر صدا نشانه‌ی چیست؟

اگر کسی که او را خیلی دوست دارید شما را صدا بزند، چه می‌کنید؟

دوست دارم

هنگامی که صدای زیبای اذان را می‌شنوم، ....

ببیندیشیم

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ

(لقمان به فرزندش گفت: ای فرزند عزیزم! نماز را به پادار.

سوره‌ی لقمان، آیه‌ی ۱۷)

این عبارت قرآنی را بخوانید و درباره‌ی معنای آن با دوستانتان گفت‌وگو کنید.

گفت و گو کنیم

به نظر شما چرا باید در نماز پاکیزه باشیم؟

تمرین کنیم

تعدادی از دانش آموزان داوطلب در کلاس اذان بگویند و سوره‌ی حمد و ذکر تشهد را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند.

با هم بخوانیم

مثل آب

صاف و ساده مثل آب
نور گرم آفتاب
چشمه‌ای زیبا شود
تا دلم دریا شود
بهتر از گل‌های ناز
صبح‌ها وقت نماز
با خدای مهربان
رو به سوی آسمان
ناصر کشاورز

دوست دارم خوب باشم
مثل خورشیدی که دارد
دوست دارم چشم‌هایم
دوست دارم رود باشم
دوست دارم پاک باشم
صورت‌م شبنم بگیرد
دوست دارم دوست باشم
دست‌هایم را بگیرم

بگرد و پیدا کن

سعید می‌خواهد این کارها را قبل از خواندن نماز انجام دهد. به او کمک کنید و آنها را به ترتیب شماره گذاری کنید.

رفتن به مسجد محل

وضو گرفتن

پوشیدن لباس پاک و مناسب

ایستادن به سوی قبله

شانه کردن مو و عطر زدن

کامل کنید

نماز صبح ..... رکعت

ما هر روز ..... نوبت نماز

می‌خوانیم.

نماز ظهر ..... رکعت

نماز عصر ..... رکعت

نماز مغرب ..... رکعت

نماز عشا ..... رکعت

بنابراین، ما مسلمانان در هر شبانه‌روز ..... رکعت نماز واجب

می‌خوانیم.

با خانواده

شعر یا داستانی زیبا با موضوع «نماز» پیدا کنید و در کلاس برای دوستانتان

بخوانید.

درس یازدهم
عید مسلمانان

الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، لا اله الا الله و الله اکبر، الله اکبر و لله الحمد.
صدای این کلمات آسمانی و دلنشین تمام مسجد را پر کرده است.
مردم بعد از طلوع آفتاب، با لباس‌های تمیز و معمولاً سفید به سوی مسجد می‌آیند.
پدرم می‌گوید: پیامبر رنگ سفید را برای لباس بیشتر دوست می‌داشت.
بوی عطر و عود و گلاب در مسجد پیچیده است. من هم با پدر و مادرم به مسجد آمده‌ام.
آنها نه روز قبل را روزه بوده‌اند. پدرم می‌گوید: «پیامبر (صلی‌الله‌علیه و علی‌آله)
به روزه گرفتن در نه روز قبل از عید قربان بسیار سفارش فرموده است».
او می‌گوید: «با این کار، ما که در شهر خود هستیم، به همراه حاجیان در عبادتشان
شریک می‌شویم. این کار، شور و شادی عید قربان را برای ما بیشتر می‌کند».

نماز عید، با شکوه فراوان شروع می‌شود.
در رکعت اول بعد از نیت و ذکر «الله اکبر»، هفت بار تکبیر^۱ می‌گوییم و در وسط
تکبیرها می‌گوییم:

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ»

در رکعت دوم نیز پنج بار همین کار را انجام می‌دهیم.
بعد از نماز، امام سخنرانی می‌کند.
از ابراهیم بت‌شکن (علیه‌السلام) و اسماعیل صبور (علیه‌السلام) سخن می‌گوید.
ماجرای این پدر و پسر، برایم بسیار جالب است.
حالا فهمیدم که قربانی کردن، یادی از آن فداکاری خداپرستانه است.
بعد از نماز و سخنرانی بلند می‌شویم. پدر می‌گوید: خوب است در این روز جشن،
به دیدار دوستان و آشنایان برویم.
خوش حال می‌شوم. دوست دارم در این روز به دیدن پدربزرگ و مادربزرگ
عزیزم بروم و از آنها عیدی بگیرم.

فکر می‌کنم

عید قربان، عید .....

دوست دارم

در روز عید قربان با خانواده‌ام ....

۱- ذکر «الله اکبر».

ببین و بگو

این تصاویر، نماز عید قربان در سایر کشورها را نشان می‌دهد.

از این تصاویر چه می‌فهمیم؟

خاطره‌گویی

خاطرات خود را از شرکت در مراسم نماز عید قربان برای دوستان در کلاس تعریف کن.

گفت‌وگو کنیم

چرا مسلمانان هر سال روز عید قربان را جشن می‌گیرند و این روز را به یکدیگر تبریک می‌گویند؟

با خانواده

گزارشی کوتاه از برگزاری مراسم عید قربان در شهر خود تهیه کن و در کلاس بخوان.

درس چهاردهم

اُمّ آبیها

پنج ساله بود که پدرش از طرف خداوند برای پیامبری و راهنمایی انسانها برگزیده شد. او همیشه می‌دید که چگونه پدرش مردم را با دلسوزی به ایمان دعوت می‌کند، اما آنها او را مسخره می‌کنند و آزار می‌دهند.

روزی پدرش به کنار کعبه رفت تا طواف کند و با این کار نشان دهد که خدای جهان یکی است.

فاطمه پدر را می‌دید.

مشرکان، پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌و‌آله‌و‌آلته‌و‌س‌لم‌آله‌و‌آلته‌و‌س‌لم‌آله) را دیدند. به او حمله کردند و با عصبانیت گفتند: «تو هستی که می‌گویی بت پرستی گمراهی است؟!»

پیامبر آرام و استوار پاسخ داد: «بله، من گفته‌ام.»

نفس‌های فاطمه تنگ می‌شود.

یکی از مشرکان، یقه‌ی لباس پیامبر را می‌کشد و طوری آن را دور گردنش می‌اندازد که می‌خواهد پدرش را بکشد.

ابوبکر نزدیک می‌شود. بر آن مرد فریاد می‌کشد و می‌گوید: «آیا می‌خواهید کسی را بکشید که می‌گوید خدای من «الله» است؟!»

مشرکان به ابوبکر حمله می‌کنند و سرش را می‌شکنند.
 آنها پیامبر خوبی‌ها را از کعبه بیرون می‌کنند.
 فاطمه با غم و غصه پدرش را دنبال می‌کند. جلو می‌رود و پدر را می‌بوسد.
 پدر، فاطمه را در آغوش می‌گیرد و با دلی پر از محبت به او می‌گوید: «اُمِّ آبِیها،
 اُمِّ آبِیها!»
 فاطمه بارها و بارها دیده است که چگونه مشرکان پدرش را آزار می‌دهند. گاهی
 بر سرش زباله می‌ریزند و گاهی با زبان او را آزار می‌دهند.
 اما «اُمِّ آبِیها» همیشه موجب دل‌گرمی پدر است و به او محبت می‌کند.

بدانیم

فاطمه (رضی الله عنها)، دختر رسول خدا (صلی الله علیه و علی آله) و
 اُمّ المؤمنین خدیجه (رضی الله عنها) است. او چهارمین، کوچک‌ترین و محبوب‌ترین
 دختر پیامبر است.
 هرگاه رسول خدا به سفر می‌رفت، آخرین فردی را که می‌دید و از او
 خداحافظی می‌کرد، فاطمه بود و هرگاه از سفر برمی‌گشت، پس از خواندن دو
 رکعت نماز در مسجد، نخست به دیدار فاطمه می‌رفت. یاران پیامبر می‌گویند،
 فاطمه مانند پدرش صحبت می‌کرد و در اخلاق و رفتارش بسیار شبیه او بود. او
 بانویی مؤمن و دانشمند بود. با صبر و حوصله به پرسش‌های زنان مدینه پاسخ
 می‌داد و از راهنمایی آنها خسته نمی‌شد.
 رسول خدا دختر مهربانش را به ازدواج محبوب‌ترین خویشاوندانش درآورد.
 او همسر امیرالمؤمنین علی (رضی الله عنه) و مادر حسن و حسین (رضی الله عنهما) و
 زینب کبری (رضی الله عنها) است.

فکر می‌کنم

فاطمه (رضی الله عنها) بهترین ...

کامل کنید

مادر .....

دختر .....

معلم زنان شهر .....

همسر .....

پدرش لقب ..... را به او داد.

شبيه‌ترين فرد به .....

بيندیشيم

رسول خدا (صلی الله علیه و علی آله) فرمود:

فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ

فاطمه سرور زنان اهل بهشت است.

صحیح بخاری

به نظر شما، فاطمه‌ی زهرا (رضی الله عنها) برای پدرش چگونه دختری بود که رسول خدا (صلی الله علیه و علی آله) او را این قدر دوست داشت؟

با خانواده

شعر زیبایی را در مورد زهرای مهربان (رضی الله عنها) پیدا کرده و در کلاس بخوانید.

درس پانزدهم درس به یادماندنی

تازه درسش تمام شده بود. می‌خواست از مدرسه‌ای که در آن قرآن و علوم دینی می‌آموخت، به خانه برگردد.

در نزدیکی مسجدالحرام گروهی جمع شده بودند و افرادی با شور و شوق فراوان به آن طرف می‌شتافتند.

جلو رفت. پیرمردی نورانی با عمامه‌ای مرتب و زیبا و پیراهنی سفید و ساده دید. در دو طرف آن مرد ناشناس، دو عالم بزرگ را دید که یکی افسار شتر را می‌کشید و دیگری از مردم می‌خواست راه را برای استاد باز کنند.

استاد را نزدیک دروازه‌ی مسجدالحرام پیاده کردند و با احترام فراوان او را نزدیک کعبه جای دادند.

استاد سخن را آغاز کرد. مردم با سکوت و ادب فراوان گوش می‌دادند. حضور در کنار کعبه، صفای دل استاد و ایمان مردم به گفته‌های او، احساس زیبایی را در دل محمدبن‌ادریس ایجاد کرد.

او فهمید که اگر درسش را در مدرسه خوب بخواند، می‌تواند راه این استاد را ادامه دهد. بارها و بارها تشویق دیگران را شنیده بود. همه به او می‌گفتند هوش و استعدادش زیاد است و می‌تواند آن را در راه دین خدا به کار ببرد. اکنون محمد بن‌ادریس به فکر فرو رفته است.

وقتی سخنان آن عالم تمام شد، محمد نامش را از فرد کنار خود پرسید. او گفت: این مرد، امام اوزاعی، عالم بزرگ شام است. این‌گونه بود که خداوند محبت و علاقه به علوم دینی را در دل محمد بن‌ادریس بیشتر از گذشته کرد. او توانست بعدها با تلاش و پشتکار، یکی از بزرگ‌ترین ستاره‌های آسمان علم دین شود.

سال‌ها پس از آن اتفاق، امام شافعی (رحمة الله علیه) از آن روز مبارک، با شور و شوق یاد می‌کرد و برای امام اوزاعی با تمام وجود، دعای خیر می‌نمود.

امام شافعی همیشه به شاگردانش سفارش می‌کرد که خوبی چهار پایه و ستون دارد:

۱- خوش اخلاقی

۲- بخشندگی

۳- تواضع و دوری از غرور

۴- دین‌داری و پرهیزکاری

امام شافعی با توانایی علمی و تسلطی که در کار تدریس داشت، شاگرد بزرگی را به امت اسلامی تقدیم کرد. او احمد بن محمد بن حنبل شیبانی بغدادی بود که آوازه‌ی علم و تقوا و اخلاق خوش جهان را فراگرفت.

کتاب «المسند» او یکی از مشهورترین و بزرگ‌ترین کتاب‌های حدیث است. صبر و مقاومت امام احمد در برابر ظلم و ستم ستمگران، هنوز هم زبانزد تمام مسلمانان، خصوصاً عالمان است. او یکی از پیشوایان چهارگانه‌ی اهل سنت است که پیروان زیادی دارد.

فکر می‌کنم

چرا امام شافعی (رحمة الله عليه) تا آن حد، به امام اوزاعی علاقه‌مند شد؟

دوست دارم

در کنار خواندن درس‌های مدرسه، مانند امام شافعی ... .

گفت‌وگو کنیم

چگونه می‌توانیم به دین اسلام خدمت کنیم؟

بدانیم

امام محمد بن ادریس شافعی (رحمة الله عليه) سومین امام از امام‌های چهارگانه‌ی اهل سنت و جماعت است. او در غزه‌ی فلسطین به دنیا آمد. تا هفت سالگی قرآن را حفظ کرد. در سن جوانی توانست از دیگران جلو بیفتد؛ به گونه‌ای که بعدها با توجه به هوش و پشتکار و توکل به خدا، یکی از بزرگ‌ترین دانشمندان امت اسلامی شد.

امام شافعی در شهرهای مهمی مانند مکه، مدینه و بغداد به آموختن علوم اسلامی پرداخت. در سال‌های آخر عمر پربرکتش در مصر ماندگار شد و در همان‌جا هم وفات یافت و در قاهره به خاک سپرده شد.

امام شافعی چهره‌ای زیبا و نورانی داشت و بسیار گیرا و دل‌نشین قرآن می‌خواند. در علوم دینی، پزشکی و تیراندازی مهارت زیادی داشت. بسیار خوش‌اخلاق و با ادب سخن می‌گفت و به عبادت، مخصوصاً نماز علاقه‌ی زیادی داشت.

با وجود علم فراوانش، خودخواهی، غرور و تعصب را دوست نداشت و از مردم در برابر خوبی‌های آنها قدردانی می‌کرد. امام شافعی به فقیران کمک می‌کرد و به آنها بسیار احترام می‌گذاشت.

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده‌اند و همچنین به کسانی که از علم و دانش بهره‌مند شده‌اند، درجات و مقام‌های بزرگی می‌بخشد.

سوره‌ی مجادله، آیه‌ی ۱۱

با توجه به تصویر، در مورد پیام آیه با دوستانتان گفت‌وگو کنید.

خوب است هر یک از سؤالات زیر را از چه کسی پرسیم؟

برای حلّ یک مسئله‌ی ریاضی، وقتی جواب آن را نمی‌دانیم چه می‌کنیم؟

هنگامی که نمی‌دانیم چگونه دارویی را مصرف کنیم، چه می‌کنیم؟

می‌خواهیم بدانیم که چه کارهایی را نباید در نماز انجام دهیم؟

تحقیق کنید که چرا به امام شافعی، «ناصر الحدیث» می‌گویند؟

با جملاتی زیبا نامه‌ای به حاکم نوشت و او را نصیحت کرد تا با عدالت حکومت کند، حق مردم را به آنها بدهد و نگذارد مردم با فقر و سختی زندگی کنند. مدتی گذشت، اما حاکم تغییری نکرد.

با دلی پر از ایمان و خیرخواهی به ملاقات حاکم رفت. همین که وارد شد، دید یکی از حاضران از حاکم به دروغ تعریف می‌کند. با شنیدن حرف‌های آن مرد، رو به حاکم کرد و گفت:

بدان که این افراد با این حرف‌ها تو را مغرور می‌کنند. اگر کسی از تو به گونه‌ای تعریف کند که آن صفت در تو نیست، ممکن است بعدها چیز بدی درباره‌ی تو بگوید که آن صفت و بدی در تو نباشد. به خاطر سعادت و خوش‌بختی خودت، خدا را در نظر بگیر و خود را از بدی‌ها و ظلم دور کن. حاکم سکوت کرد و سرش را پایین انداخت.

امام مالک (رحمة الله علیه) ادامه داد: «فردی در حضور پیامبر به صورت نابجا از کسی تعریف کرد. پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) کار او را نپسندید و او را از این کار منع کرد».

اگر در دنیا خوب باشی، هم خودت آرامش داری و هم مردم از دست تو در آسایش هستند. در آخرت نیز به بهشت می‌روی و خداوند از تو راضی می‌شود.

امام مالک بن آنس (رحمة الله عليه) مشهور به امام دارُ الهجرة (مدینه)، دومین امام اهل سنت و جماعت است. او چهره‌ای زیبا و نورانی داشت. به لباس تمیز، مرتب و زیبا اهمیت می‌داد. عیادت از بیماران را دوست داشت و دفاع از مظلومان را وظیفه‌ی خود می‌دانست. حافظه‌ای قوی داشت و احادیث زیادی را حفظ کرده بود. او سرانجام در مدینه‌ی منوره از دنیا رفت و در قبرستان بقیع در کنار مسجدالنَّبِی دُفن شد.

امام مالک، دومین دانشمند مسلمان است که سخنان پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) را در کتابی جمع‌آوری کرده است. نام این کتاب «مَوْطَأ» است.

فکر می‌کنم

ما به داشتن چنین پیشوایانی افتخار می‌کنیم. چون آنها ...

دوست دارم

من هم مانند امام مالک (رحمة الله علیه) به انسان‌ها اهمیت دهم. مثلاً ...

۱- .....

۲- .....

۳- .....

۴- .....

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ

شکّی نیست که خداوند به عدالت و نیکوکاری دستور می‌دهد.

سوره‌ی نحل، آیه‌ی ۹۰

به نظر شما چه ارتباطی میان این آیه و داستان «خیر خواه همه‌ی انسان‌ها» وجود دارد؟

گفت‌وگو کنیم

بهتر است عیب‌های دیگران را چگونه به آنها بگوییم؟

بگرد و پیدا کن

با خانواده

تحقیق کنید که در میان داستان‌های پیامبران در قرآن، کدام پیامبران پادشاه زمان خود را از ظلم و ستم منع نمودند؟

روزی ابویوسف (یعقوب بن ابراهیم) نزد استاد محبوبش ابوحنیفه (رحمة الله علیه) رفت و از او خواست تا او را نصیحت کند. او با ادب و احترام بر استاد سلام کرد و خواهشش را بیان کرد.

استاد، پاسخ سلامش را داد و فرمود: سفارش‌هایم را برایت می‌نویسم. امام ابوحنیفه قلم و کاغذ به دست گرفت و با یاد و ستایش خدا و درود بر پیامبر و آل و اصحاب او، برای شاگردش نوشت:

به کودکان و سال‌خوردگان محبت و احترام کن؛ زیرا پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) به این کار امر فرموده است. در بازار و هنگام راه رفتن چیزی نخور. از ظرف و لیوان عمومی آب ننوش. فرمان خدا را اطاعت کن و امانت را به صاحبش پس بده. همگان را به سوی نیکی راهنمایی و نصیحت کن. به مردم احترام کن و آنها را خوار و کوچک نکن.

با شاگردانت مانند فرزندان برخورد کن، تا آنها را بیشتر به علم‌آموزی

تشویق کنی. به هنگام صحبت کردن صدايت را بسیار بلند نکن و در حضور مردم به یاد خدا باش تا سرمشق آنها باشی.

خدا را به خاطر نعمت‌هایش شکر کن. چیزی را یاد بگیر که در دنیا و آخرت برایت مفید باشد. مرگ را فراموش نکن و برای معلّمان و دیگر کسانی که از آنها چیزی یاد گرفته‌ای (مخصوصاً پدر و مادرت) دعا کن.

قرآن را زیاد بخوان و عیب دیگران (به ویژه همسایگان خود) را آشکار نکن. اگر کسی با تو مشورت کرد، تا اندازه‌ای او را راهنمایی کن که آگاهی داری. خسیس نباش. از حسادت پرهیز کن. طمع‌کار، دروغ‌گو و دوبه‌هم‌زن نباش. در بحث‌های علمی از خشم و عصبانیت پرهیز کن و در تمام کارهایت انسان و جوان‌مرد باش.

در دعاهای خیرت مرا فراموش نکن و این نصیحت‌ها را از من بپذیر. وقتی که امام (رحمة الله علیه) سفارش‌های زیبا و آسمانی‌اش را به شاگردش داد، محبت در چهره‌اش موج می‌زد. ابویوسف (رحمة الله علیه) داستان استادش را بوسید و قول داد که به آن وصیت‌ها^۱ عمل کند.

بدانیم

نعمان بن ثابت (رحمة الله علیه) نخستین امام اهل سنت و جماعت است. او به ابوحنیفه و امام اعظم مشهور است. او انسانی خوش‌بین و خوش‌سیما بود. دلی پاک و ظاهری آراسته داشت و دوستان و شاگردانش را نیز به آن سفارش می‌کرد. به توحید و یاد خدا بسیار توجه داشت و می‌فرمود: «دنیاى بدون خدا مانند کشتی مجهز و پر از کالایی است که در دریا و میان امواج و بادهای مخالف، بدون کشتی‌بان حرکت می‌کند. آیا عقل چنین چیزی را قبول می‌کند؟!» در بحث و درس، باهوش و حاضر جواب بود. بسیار دلسوز، مهربان، خویشتن‌دار و صبور بود و هیچ‌گاه به ستم‌کاران روی خوش نشان نداد. همیشه از حق دفاع می‌کرد و در این راه، سختی‌های زیادی را تحمل کرد. او سرانجام در زندان جعفر عباسی از دنیا رفت و در بغداد به خاک سپرده شد.

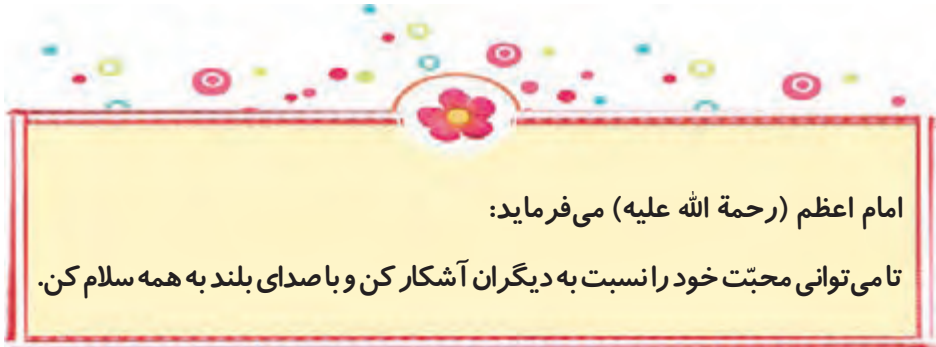
۱- وصیت یعنی سفارش مورد توجه و مهم.

فکر می‌کنم

قاضی ابویوسف بسیار خوش بخت بود. چون استادش او را به سفارش‌های ...

گفت‌وگو کنیم

به نظر شما داستان «استاد مهربان» چه ارتباطی با جمله‌ی بالا دارد؟

بیندیشیم

این آیه، سخن یکی از پیامبران خداست. چه ارتباطی میان معنای آیه و درس «استاد مهربان» وجود دارد؟

دوست دارم

من هم مثل قاضی ابویوسف، معلّم را ...
با کوچک‌تر از خودم ....
مردم را ....

بگرد و پیدا کن

اجرای نمایش

به کمک دوستان خود، در مورد احترام به معلّم یا بزرگ‌ترها، نمایشی را در کلاس اجرا کنید.

با خانواده

تحقیق کنید که منصور عبّاسی چه پیشنهادی به امام اعظم داد و امام آن را نپذیرفت.

بخش

آموزش قرآن

درس ۱

جلسه ی اول

عبارت های اذان و اقامه را بخش بخش بخوانید.

عبارات اذان و اقامه

- ۱- اللَّهُ أَكْبَرُ
خدا بزرگ تر است.
- ۲- أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
شهادت می دهم^۱ که خدایی به جز الله نیست.
- ۳- أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ
شهادت می دهم که محمد صلی الله علیه و علی آله پیامبر خداست.
- ۴- حَتَّىٰ عَلَى الصَّلَاةِ
بشتاب به سوی نماز.
- ۵- حَتَّىٰ عَلَى الْفَلَاحِ
بشتاب به سوی رستگاری.
- ۶- اللَّهُ أَكْبَرُ
خدا بزرگ تر است.
- ۷- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
خدایی به جز الله نیست.

اکنون قرائت عبارت های اذان و اقامه را از کتاب گویا یا نوار گوش کنید؛ همراه با آن بخوانید و خط را نشان دهید.

۱- شهادت می دهم: قبول دارم و اعتقاد من این است.

۲- در اذان صبح، بعد از این عبارت، عبارت «الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ» گفته می شود.

خدا اذان گویان را خیلی دوست دارد.

آیه‌های سوره‌ی حمد را از روی لوحه، بخش‌بخش بخوانید.

سوره‌ی حمد

- ۱- بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان.
- ۲- اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ
سپاس و ستایش برای خداست که پروردگار جهانیان است.
- ۳- الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
بخشنده‌ی مهربان است.
- ۴- مٰلِکِ یَوْمِ الدِّیْنِ
صاحب روز قیامت است.
- ۵- اِیَّاكَ نَعْبُدُ وَاِیَّاكَ نَسْتَعِیْنُ
خدا(یا) فقط تو را عبادت می‌کنیم و فقط از تو کمک می‌خواهیم.
- ۶- اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ
ما را به راه راست هدایت کن.
- ۷- صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ عَلَیْهِمْ
راه کسانی که به آنها نعمت داده‌ای؛
- ۸- غَیْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَیْهِمْ
نه راه کسانی که بر آنها غضب کرده‌ای،
- ۹- وَلَا الضَّالِّیْنَ
و نه راه گمراهان.

اکنون سوره‌ی حمد را از کتاب گویا یا نوار گوش کنید؛ همراه با آن بخوانید و خط را نشان دهید.

جلسه ی دوم

آیه های سوره ی توحید را از روی لوحه، بخش بخش بخوانید.

سوره ی توحید

به نام خداوند بخشنده ی مهربان.

بگو خدا یگانه است.

خدا بی نیاز است (و همه به او نیازمندند).

خدا فرزند ندارد و فرزند کسی نیست.

و هیچ کس همتای او نیست.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱- قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ

۲- اللّٰهُ الصَّمَدُ

۳- لَمْ يَلِدْ وَّلَمْ يُولَدْ

۴- وَّلَمْ يَكُنْ لَهٗ كُفُوًا اَحَدٌ

اکنون سوره ی توحید را از کتاب گویا یا نوار گوش کنید؛ همراه با آن بخوانید و خط را نشان دهید.

پیام قرآنی

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ

پروردگارا، مرا از نمازگزاران قرار ده.

سوره ی ابراهیم، آیه ی ۴۰

جلسه ی سوم

انس با قرآن در خانه

دانش آموزان عزیز! برای انس بیشتر با قرآن، تمرین های زیر را در خانه انجام دهید.

تمرین اول: با پرسش از اعضای خانواده یا روحانی مسجد محل خود، درباره ی شباهت ها و تفاوت های اذان و اقامه تحقیق کنید.

تمرین دوم: دو سوره ی حمد و توحید را تا آنجا که می توانید شبیه نوار برای اعضای خانواده ی خود بخوانید و سعی کنید معنای هر عبارت را به خاطر بسپارید.

تمرین سوم: به کمک عبارت های درس و ترجمه ی آنها، معنای کلمه ها و عبارت های زیر را، روبه روی آنها بنویسید.

۱- اَللّٰهُ : .....

۲- اَللّٰهُ اَكْبَرُ : .....

۳- رَسُوْلٌ : .....

۴- رَسُوْلُ اللّٰهِ : .....

۵- لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ : .....

۶- بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ : .....

درس ۲

جلسه ی اول

ذکرهای نماز را از روی لوحه، بخش بخش بخوانید.

رُکوع

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَ بِحَمْدِهِ

پروردگارِ بزرگِ من، عیب و نقصی ندارد و من او را سپاس و ستایش می کنم.

پس از رکوع

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

خدا سپاس و ستایش بنده اش را می شنود و می پذیرد.

رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

پروردگارا سپاس و ستایش برای تو است.

سَجْدَه

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ

پروردگارِ بلندمرتبه ی من، عیب و نقصی ندارد و من او را سپاس و ستایش می کنم.

جلسه ی دوم

ذکرهای تشهد و سلام را به صورت بخش بخش بخوانید.
 تشهد و سلام در مذهب شافعی (تحیات):

همه ی درودها و کارهای پرخیر و دعاها و نمازها و بخشش های پاک مخصوص خداست.
 سلام و رحمت و برکت های خداوند بر تو باد ای پیامبر.

سلام بر ما و بر بندگان نیکوکار خدا.

شهادت می دهیم که خدای حقی به جز الله نیست.

و شهادت می دهیم که محمد فرستاده ی اوست.

خدا یا بر محمد و آل او درود بفرست.

همچنان که بر ابراهیم و آل او درود فرستاده ای.

و به محمد و آل او برکت و خیر زیاد بده.

همچنان که به ابراهیم و آل او

در میان تمام آفریده ها، خیر زیاد داده ای.

که قطعاً تو ستوده و بزرگ هستی.

سلام و رحمت خدا بر شما مؤمنان باد.

التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
 السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
 أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ
 كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ
 وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ
 كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ
 فِي الْعَالَمِينَ
 إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ
 السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ

تشهد و سلام در مذهب حنفی^۱:

سلام و درودها برای خداست. همچنین نمازها و چیزهای خوب.

سلام بر تو ای پیامبر و رحمت و برکات خدا بر تو باد.

سلام بر ما و بر بندگان شایسته خدا.

شهادت می‌دهم که خدایی به جز خدای یگانه نیست.

و شهادت می‌دهم که محمد بنده و پیامبر خداست.

خدایا درود فرست بر محمد و بر خاندان محمد.

همان گونه که درود فرستادی بر ابراهیم و بر خاندان ابراهیم.

قطعاً تو ستوده و بزرگ هستی.

خدایا برکت بده به محمد و به خاندان محمد.

همان گونه که برکت دادی به ابراهیم و به خاندان ابراهیم.

که قطعاً تو ستوده و بزرگ هستی.

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِ مُحَمَّدٍ

كَمَا صَلَّيْتَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَعَلَىٰ آلِ إِبْرَاهِيمَ

إِنَّكَ حَمِيدٌ مُّجِيدٌ

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِ مُحَمَّدٍ

كَمَا بَارَكْتَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَعَلَىٰ آلِ إِبْرَاهِيمَ

إِنَّكَ حَمِيدٌ مُّجِيدٌ

۱- جمع کردن انگشتان دست راست (به جز انگشت اشاره) در هنگام تشهد، در مذهب حنفی از مسائل اختلافی می‌باشد.

پیام قرآنی

خدا و فرشتگان او

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ

بر پیامبر صلوات و درود می فرستند

يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ

ای مؤمنان

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

شما نیز بر او صلوات و درود بفرستید

صَلُّوا عَلَيْهِ

و تسلیم فرمان او شوید.

وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

مَلَائِكَةً : .....

جلسه ی سوم

انس با قرآن در خانه

دانش آموزان عزیز! برای انس بیشتر با قرآن، تمرین های زیر را در خانه انجام دهید.

تمرین اول: هر کدام از ذکرهای نماز را که تاکنون حفظ کرده اید، در کلاس بخوانید.

تمرین دوم: در تشهد نماز، به چه چیزهایی شهادت می دهیم؟

تمرین سوم: در سلام نماز، بر چه کسانی سلام و درود می فرستیم؟

تمرین چهارم: به کمک عبارات های درس و ترجمه ی آنها، معنای هر یک از کلمه های زیر را، روبه روی

آن بنویسید.

۱- رَبَّنَا : .....

۲- حَمْد : .....

۳- عَظِيم : .....

۴- اَعْلَى : .....

۵- نَبِي : .....

۶- عِبَاد : .....

